

Fr. Zarač u Franjino koga su značili Lovranci?

Jur. Gospode su pred izbori istrijanci, a posle izbora talijani, a oni su roščani narod, koga gospoda za sve vede, neće mi ni da čaje mi tako.

Fr. Tako pol maja, pol tice.

Moj. A) je i tovarnici vise i kozje rogi bude.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Dne 28. t. m. obdržavano je nakon duge stanke ministarsko vijeće, kojemu je prisluškovan i češki ministar dr. Renat, koji je radi toga, navašao svoj dopust prekinuo. Sto se je na tom vijeću zaključilo, nije jošto došlo u javnost.

Predih dana bijušu primljeni u audienciju u liku pravci njemačkih stranaka, među njima baron Gauths i grof Stürgkh. To je valjda dalo povoda novinari, koje su počele nakkupati, da je položaj ministra-predsjednika dr. Kosabera uzdrman i da mu se već traži nastojnik. Pošte je labko, da bude moro ministar-predsjednik prije ili poslije odstupiti radi toga, što mu nije posao za rekom stvoriti zdrave parlamentarne odnose, nu do odstupa, njegova ministarsvsa neće svakako doći do te, dok nebude g. Koerber učinio zadnji pokus za izmjenje Čeha i Niemaca. O svojim osnovama seće sa sada vlast. Njednu predstavu javnosti. Ona će zapoteti sa provadjanjem tih poslova tek nakon careva 70 godišnjeg rođendana, koji ima po selji samoga cara i kralja proći u mraču, bez osobitih buke.

Tada će ministar Koerber sa svojim načinom na dan 1. o uspehu toga načina ovistiti da sudbina njegova ministarstva. Međutim vječiti će ministar-predsjednik sa vodjama pojedinih stranaka. Pokus za rešenje sadašnjih vlasti započeti će dakle pod konac mjeseca avgusta.

Beckim listovom javljaju iz Praga, da Česi teži za uzpostavom nove desnice, pa bilo to i bez vitezov Jaworsko. Na podlozi prvačkoj imala bi se sastaviti desnica predstojec je senaci. Vlast — bi reć — nije sklona uzpostavi desnicu, jer da bi to onemogućilo sporazumak između Čeha i Niemaca.

U Pragu pronjese glas, da se češki radikalci, kojim je na telu dr. Bata, kane spejti sa mladočaskom strankom, a kojoj bi smenjivali skrajne lijevo krilo.

Barun Josip Stummer, koga je god. 1898. bio viši ministar-predsjednik grof Thun pozvao iz Praga u Beč kao odjeljog predstojnika u ministarstvu putarnih posala, stupio je u stanje mira. On je bio glavni pouzdanik grofa Thuna i kao takav izradio je temeljnu načelu za jezikovni zakon za Češku.

Bivši predsjednik carevinskog vijeća dr. Fuchs govorio je predprošle nedjelje na sastanku solinogradskog katoličkog društva u Altenmarkt. Govoreći o djelovanju carevinskog vijeća, reče da je njega zapala žalostna sudbina, da ravna carevinskim vjećem bas u ono doba, kad se je isto nalazilo na razasu. On se je poprimio onog čestinog mesta iz ljubavi prama caru i domovini. U staroj vjećini, reče, bio je tabor Austrije, koja nije danas više njemačka, nego savez država, koji je na-

stao seleđenjem pripadajućim narodima. Nprama 8 milijuna Niemaca stoji u Austriji 10 milijuna Slavena, s kojima se treba sporazumeti. U tom leži jedini spas Austrije i za Švicarsku, da je tako katolička partija i gospodarski katolički Tirolaca zagovara uzpostavu bivše desnice u tu svaku, da se kosćeno risti jezikovno pitanje.

Srbija. Mudi kralj Aleksander pokazao je povodom svojih zaraka sa gospodjom Milicinom više samostalnosti i odlučnosti nego je to do sada pokazivao. On je ne samo čvrsto utzirao kod svoje odlike, nego i jedno odmah odstranjio sve one osebe, koje bijahu tim zarukam protivne. U prvom redu dignuo je sa časti vrhovnog zapovjednika svoga oca razkrinja Milana, komu je zabranio ujedno povratak u Srbiju. Nakon odstupa protivnog mu ministarstava, stvorio je odmah novo ministarstvo, koje podupire lojalno njegove osnove.

Srbski narod, koji bijase na prvu vlast o zarukah svoga kralja, iznenadjen i oponut, stao se je s tom vlastu optijatjavati i već stizu kralju sa svih strana kraljevine čestike i izjave odanosti. Mnogi vidi častici, Milanović prijeti, koji se uz protivnike nakon svoga kralja, bijahu umirovljeni. Na njihovo mjesto stupiše moćni častnici, koji su odani mladomu kralju.

Ruska vlast podupire očito osnovu kralja Aleksandra. Njegov zaustupnik Manzurov vječao je često da kraljem prije samicu zarukah, a sada znademo pod izvestno, da je car Nikola posve odobrio osnivaču kralja Aleksandra, komu da će kod vjenčanja biti kuman ili svjedokom. Na taj način izigran je upliv Austro-Ugarske u Srbiji, te je na njezinu mjestu stupila ruska diplomacija. Kralj Aleksander ponosio je mnogo političkih kaznenika ponajviše pristata radikalne stranke. Vjenčanje kralja slediti će, da već u četvrtak u Biogradu.

Njemačka i Vatikan. Između berlinske vlade i svete Stolice vode se pregovori radi ustrojstva papinske nunciature u Berlincu. Morakovski nuncij imao bi postati nuncijem papinjakim prvoga reda, u jednom gradu Njemačke.

Engleska. Parlament engleski bili će za koji dan zaključen, pošto je zadnjih dana glasovao vlasti, daljnji zajam u ratne svrhe. Jedan dio toga zajma smisliće će za Africu, a drugi za Kinu.

Mjestne:

Slijedimo prilagati listu počinske policijske, sa tečnom oznakom, začetale i tečaće predplate. Današnjem broju prilazećemo za Mošćenice, Podgrad, Puntar, Pitom, Plomin, Piran, Rovinj, Rod, Supetar i Šumi, Sv. Nedjelja od Labina, Sv. Lovreč, paženjatički, Susnjevica i Sanvincenti. Mohimo dakle predplatnike, da izvrše svoju dužnost.

Za područnici države sv. Cirila i Metoda u Poč. dariovali su sljedeća godine 15./7. za podarovanje izvješće držbine škole u Štiani, dva slovenska rodoljuba K 3-60, a dne 18./7. dr. M. i. D. Trnjastici svaki po 1 K., N. N. 20 para, Benes Fran 2 K., A. I. iz Poč. 1 K. Sabrilo se kod kratnice maloga Jurece Mezulice dne 29./7. K 12-50.

Pokrajinske:

Konstituiranje obč. zastupstva u Kotselicama. Dne 26. o. mj. konstituiralo se je novo občinsko zastupstvo. Načinak je opet izabran na staru glavar Ivana Deskovića sa 16 glasova proti 7, koje je dobro J. Rubinčić. Jedna glasovnica bila je prazna.

U Lošinju nam pišu. Čitamo nakazano, da su bile izabrane na skupštini od 22. t.ek. pokroviteljicama budućeg talijanskog zabavista u Malom Lošinju ove četvrtkovne sredine. Lisa, ud. Gianfrancesi Marija Katarinic, Katerina Gladić, Kate

Kamalić, Anka Premuda, Ida Kožuljić, M. Martinolić, Klara Katarinic, Matija ud. Nikolic, Matija Martinolić. Svim ovim mišlimo, i kad zinu, da će se pripoznati na ustiničuči toske krv. To je vrlo zanimljiv kimični pojav. Nije samo hrvatsko vino slo, izvezeno iz Francuzku, postaje bordo, nego evo i uskočka krv, naslanjan u Lošinju postaje krv della Roma madre. There are many things between the heavens and the earth, that we do not understand, brother Horatio!

Is Velskoga nam pišu 25. t. m. Vas redoviti, dopisnik obavestio Vas je o odlazu bivšeg našeg kotarskog poglavara, g. c. kr. namjestničkoga savjetnika, koji se nalazi hvala Bogu ovaj put na svojem mjestu u Trstu. Podpisujemo vrlo rado sve ono, što je kazao, g. dopisnik o djelovanju g. Fabiani-a u ovom kotaru, nu onomu valja dodati, da ide zasluga za komećanje i u občini Veprinac jedino Fabiani-a, koji je zborom i tvorom podučio pok. Andreječića, koji je s njegovom privolom ili savjetom prenesao občinski ured iz Veprinaca u Ičići; njegova je nadalje zasluga, što bijase zabašurenno ono nečastno postupanje i djelovanje našeg odsprednika Marijana Markića, bivšeg učitelja u Mošćenicah; i njegova je kućna zasluga, što je nastao razdor u občini Jelsane, gdje su na kormilu njegove podrepnice. Ovo zabilježite, je bi moglo još komu služiti.

Uplis u zadržani registar. C. kr. okružni sud u Rovinju prihvatio putem službenog lista pričnorske vlade u Trstu, da bijahu ujedinjeni u zadržani registar, pravila društva „Središnji vjereski zavod za kotar lošinjski u Krku, registrirana zadruga za neograničeno jačstvo, ujedno izvadak jest sledećeg sadržaja: 1. dan ustanovljenja: 1. junija 1900.; 2. firma i sjedište: Središnji vjereski zavod za kotar lošinjski, registrirana zadruga s neograničenom jačinom, grad Krk, na otoku Krku.

Zatim dolaze naputci, koja je svaka zadržana, sredstva, uvjeti za zajmove, itd. U upravnji odbor izabrana su sljedeća: g. dr. Antun Antonić kao predsjednik, Dr. Anton Orlić, podpredsjednik, Fridrik Celebrini, veleposjednik, pop Marko Mrakovčić (Poljica) i pop Josip Pavačić.

Bilo strelno!

Morski pas — odgrizao nega. Iz Volskoga pišu, da je ovih dana jedan radnik iz kamenočolona u Preluki posao da se okupije. Posto ga nebijase dulje vremena natrag, pošli su njegovi drugovi za njim da ga potraže. I nadio je, ga — ali mrtvoga i bez jedne noge, koju mu je valjda odgrizao morski pas, koji se je onih dana oko luke u Preluku klatario. Mrtvoga radnika prenesoše na groblje u Volosko, gdje bijase i pokopan.

Pozor, dakle plivaoci!

Iz drugih krajeva.

Mala misa. U nedjelju dne 29. t. m. odjepavao je prvu sv. misu g. Ladislav Tonković u rodnom mjestu u Kostreni sv. Barberiu hrvatskom Primorju. Čestitamo g. mladomisniku!

† Josip Torbar. Dne 26. t. m. preminuo je u Zagrebu nakon dužne bolesti providjen sv. Olajstvu, umirovljeni ravnatelj zagrebačke realke i predsjednik jugoslavenske akademije, g. Josip Torbar.

Pokojnik bijase muž visokih idea, čista značaja i duboka znanja. Njegov rad i kao profesor i kao akademika služi na čast hrvatskog naroda i na diku i vječnu spomenu dičnomu mužu, komu klizemo i mi: vječna Ti slava i počivao u miru!

Zarake kralja Aleksandra. Dávno je već tomu, da se iz nesretne Srbije neće vesele vesti. Odkad se je proglašio Milan kraljem Srbije, odkad je svojim razkaljenim životom raztrojavio svoju obiteljsku mrežu, protjerav dobru i plemenu Marija Katarinic, Katerina Gladić, Kate

je dignuo bratobojnički mač na susjeda i brata Bugarina, plativ svoj nepromišljeni korak porozom kod Slivnice i odreknućem na prieštoli — sve od tada nikad jedne utješne, jedne vesele iz tužne Srbije!

Milana naslio je na prieštoli jedinac sin Aleksander, ali na žalost, taj mladi vladar nije samo nasledio u vlasti svoga uesarstnoga oca, već bi reč, da ga kani slediti i u njegovom pustolovnom životu. Htjeli bismo se varati, ali se bađimo, da će se naša slutnja obistiniti. U tome nas podkreplju najnovije vesti iz srbske prieštoline, iz bielog Biograda.

Od tamo poletiše na jednom dve vesti u svjet, koje su izazvale običe zauđenje. Prva je glasila, da je ministarstvo dalo ostavku i da je kralj oštravku primio. Svet se pitao čemu ta ostavka, kad se o kriji ni govorilo nije? Što je dalo povod toj ostavci. Tekar druga vies, razjasnila je prvu, pak ako je prva iznenadila svjet, druga ga je upravo iznebušila — zapanjila.

Ta druga vies, turena u svjet dne 22. t. m. glasi: Kralj Aleksander izađao je na srbski narod proglas, kojim mu javlja, da se je u subotu zaruciо sa udovom inžinjera Mašinom, kćerkom po kojnjem okružnog načelnika Luvnjevicem sa gospodjom Dragom Mašinom, sa ženom koja je o njega starija 13 godina.

Koga da neiznenadi takova vies?

Znalo se je doduše, da je kralj Aleksander kucao na vrata raznih europskih dvorova, i da je svuda dobio, što no rieč, košaricu, ali da će on tako užko posegnuti, te izabrali si drugaricom i budućom kraljicom udovu običnog mјernika, i to mnogo stariju od sebe, tomu se lje nitko nadao nije.

Sastanak učitelja Dalmacije. Dne 9. septembra obdržavati će učitelji Dalmacije sastanak u Splitu. Na tom sastanku razpravljeni će se medju ostalim i o osnivanju učiteljskog saveza te o poboljšanju učiteljskih ploča.

Mučenje u Kini. Od običajnih kazna u Kini valja u prvom redu spomenuti čuškane. Dva krvnika ukvate krive; jedan od njih klekne, uhiwal kaženjenuka za kost (rep od vlas), postavi silom jedno lice na savijena koljena. Na to drugi krvnik sa mnogostručnim kožnim bićem udara po licu dotle, dok mandarin (pop) nedaje znak, da prestane; ako je kaženjenik osudjen na više udaraca, to se diele i po drugom licu. Čestoput kaženjenik već pri prvom udarcu pada u nesvjetlicu; lica silno naliču i mnogi zubi se izbijaju. Misionari i kinezki kršćani pretrpjeli su čestoput ovu kaznu.

Nadale se pri kazni upotrebljavaju dve vrste kleteke (gajbe). Jedna je tako malena, da se čovjek u njoj nikako ne može gibati. U takvoj kletici, 80 centimetara visokoj i 65 cm. širokoj, je u Kočinčini mučeni Marchan doveden u grad Hue. Druga vrst je t. zv. visela kletka, 1½ metra visoka. Gornji dio je zatvoren; samo je maleni otvor, u koji se glava kaženjenika mječe. Nogami ne može dosegnuti zemlju i tako visi po više satova; pri svakom kretanju osjeća strane boli, a opet ne može umrijeti.

Strašna je i kazna, koja se izvršava na rukama i nogama. Za noge upotrebljava se stroj ili sprava iz trostrukog drvena, kojega se pojedini dijelovi, osim srednjeg, daju gibati. U ovaj stroj se postave noge kaženjenika, pa se dotlo stiskavaju, dok je nogu skoro sasvim spljosnuta. Kazna na rukama sastoji se u tom, da se medju pojedine prste postavi drvo, pa se onda cijela ruka stiže za užetom. Kod velikih prekršaja, kao n. pr. uvreda veličanstva, rabi se strašna kažna. Na tlu kaženjenika se nožem zarezi, pa se onda koža kao široki konci sa tlu trga. Grozna je smrt, koja se polaganju na kaženjeniku izvršava. Ovaj se tielom rukama i nogama privježe na drveni stup. Okolo vrata veže

se konopac, kojega krvnik na vrlo brzi način stisne; odmah se boja u ljevu kažnjnika mjenja; on počvreni, zatim poplavni, a oči van skoče; kažnjnik gubi svijest. Krvnik popušta konopac, kažnjnik počina disati, pamet mu se opet vraća; ali grozani je krvni pogled očiju, kojima gleda na prisutne. Tri puta se taj postupak ponavlja, a onda se nesretno žrtvi dozvoljava umrjeti.

Najstrašnija kazna je određena za veleizdajstvo, umorstvo i blud. Kazna je „laha smrt“, koja se u tom sastoji, da se kažnjnik u desel tisuću“ dievela rasieće. Kažnjnik se rukama i nogama priveže na drveni stup, a vrat se nalazi u željeznom na stupu prikovanom obrucu. U jednoj pokrivenoj skrinjici leže noževi, a na držku istih je napisan dio tela, koji se ima tim nožem sjeći. Najprije krvnik odkrije glavu i povuče kožu kao krvavo pokrivalo niz glavu i preko očiju; zatim vadi redom noževe iz skrinjice i sjeće po tielu, kako već to stoji na nožu napisano. Sretna ona žrtva, ako krvnik izvuče nož, određen za udarac u srce.

Ovu su kazne, koje su još danas kod Kineza, koji brane ove svoje stare od predjedova primljene običaje. Težko onim strancem, koje je ova sadašnja buna u kinezkoj zemlji zatekla, a težko i onim vojnikom, koji kao sužnjevi u ruke Kineza padu.

Sasvim je vjerojatno dakle, da su njemačkoga poslanika u Pekinu grozno mučili. Bio je do glave zakopan u zemlju, pa su mu usijanim željezom oči izkopali i klečeći jezik iztrgnuli.

Koliko imade židova na svetu. U svih stranah sveta imade razstrkanili židova 6.200.000. Njih imade najviše u Europi, i to 5.500.000; u Aziji ih imade 40.000, u Africi 350.000, u Americi 350.000; najmanje imade ih u Australiji.

Između europskih država, imade najveći broj židova Rusija i to 2.652.000, a od onih boravi ih u bivšoj kraljevini Poljskoj 788.000. Oni se bave većinom trgovinom, malo sa obrtom, još manje poljodjelstvom, a prava su nesreća za poljski narod, jer ga sišu i odiru.

U Austriji imade židova 1.708.000, a od tih je opet poljski narod u Galiciji usrećen(!) sa 688.000. Njemačko carstvo imade 562.001 židova; tursko carstvo 105.000; francuska republika 63.000; Nižemirska 82.000, Italija 40.000. U Palestini imade 25.000 židova.

U Berlinu poskočio je broj židova od god. 1880. od 53.000 do god. 1899. na 90.000. U Beču imade židova 100.000, skoro dvostruko više nego li u čitavoj Francuzkoj, tri puta više nego li u Italiji i četiri puta više nego u Palestini.

Trgovina sa bielim vodom

Oni seljaci, koji imaju još biclega
zdravoga vina, neka pošalju uzorki
ponude sa naznakom cene na našu
uredništvo.

Obćinsko glavarstvo.

Br. 709 Dobrij 31. srpnja 1900

Oglas natječaja!

Razpisuje se mjesto obćinskog tajnika sa plaćom godišnjih 800 K.

Molitelji imaju dokazati nepročnost, podpunu sposobnost u tajničkim poslovima u hrvatskom kao uredovnom jeziku.

Molbe neka se dostave na ovoobćinsko glavarstvo do konca kolovoza o. g.

Barbalic.

Načelnik:

Stojan.

Ponudjeljak

Rabac.

Cres.

Pula.

Načelnik:

Barbalic.

Ponudjeljak

Rabac.

Cres.